

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

422 פון יי און 422
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
etayba1@gmail.com ניתן לקבל את העלון במייל

הנושא: האם עבירה מכבה תורה שנלמדה לא לשמה

התורה. וזאת ראה בורא עולם ולא לא רצה להוציא את עם ישראל ממצרים.

אולם כשראה הקב"ה שהקדמו נעשה ונשמע נחה דעתו. וזאת על פי דברי המדרש תנחומא (פרשת נח סימן ג') שעם ישראל אמרו "נעשה ונשמע" על תורה שבכתב ואילו כפיית ההר היתה על התורה שבעל פה. ממילא, כשראה הקב"ה את "נעשה ונשמע" שאת התורה שבכתב קיבלו מאהבה, נחה דעתו, כי תורה שבכתב אין עבירה יכולה לכבותה.

ונראה לומר שביסוד הזה האם עבירה מכבה תורה לא לשמה, נחלקו בזה הבבלי והזוה"ק, כי הבבלי הביא מקור שאין עבירה מכבה תורה מן הפסוק "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה", ופירש רש"י: זו תורה דכתיב (שיר השירים ב', ד) "ודגלו עלי אהבה". והנה הרמב"ם (פי' מהל' תשובה) כתב דלימוד התורה לשמה היינו מאהבה, ושלא לשמה היינו מיראה או בעבור שכר. והנה י"ל דמה שאין עבירה מכבה תורה היינו רק במי שלומד תורה לשמה - מאהבה. לפי"ז יובן היטב דעל זה הוא שהובא הכתוב 'לא יוכלו לכבות את האהבה', דהיינו דוקא העוסק בתורה לשמה - מאהבה, אבל תורה שלא לשמה יש בכח עבירה לכבותה.

אולם בזוהר הקדוש (ויקרא דף כ"ח:) מובא על הפסוק "אש תמיד תוקד על המזבח" - דא אורייתא דאתמר בה (ירמיה כ"ג כ"ט) "הלא כה דברי כאש נאם ה'". לא תכבה - ודאי דעבירה אינה מכבה תורה, אבל עבירה מכבה מצוה. ע"כ.

הרי לנו כי הזוה"ק הביא פסוק אחר כי התורה נמשלה לאש, ואש עניינה יראה, [כי שני דפים לאחר מכן אומר הזוה"ק (ויקרא דף ל): "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" דא אשו דיצחק וכו']. הרי לנו כי אש זו היא כנגד יצחק אבינו אשר מידתו מידת היראה. כי לשיטת הזוה"ק גם תורה הנלמדת לא לשמה - מתוך יראה, אין בכוחה של עבירה לכבותה.

רבי שמעון בר יוחאי מזלזל בערכו של מעשה מצוה אם כוונת המבצע המצוה לא היתה לשם שמים. כמובא בשבת (לג:) שהתווכחו ביניהם רבי יהודה ורבי שמעון בענין פעולותיהם של אומות העולם ביישוב העולם. ר' יהודה היה סבור "כמה נאים מעשיהם של אומה זו (הרומיים). תקנו שווקים, תקנו גשרים, תקנו מרחצאות. נענה רשב"י ואמר כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמם. תקנו מרחצאות לעדן בהם את עצמם, תקנו גשרים ליטול מהן מכס" (מכל המשתמש בגשר) ע"כ. זאת אומרת גם מעשה שהוא תקין, אם יש כוונות זרות, ומקיים המצוה חושב לטובת עצמו,

הגמרא בסוטה (כא.) אומרת: "עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה, שנאמר "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה".

מסביר רש"י: עבירה מכבה - שכר מצוה. ואין עבירה מכבה - שכר מי שעסק בתורה קודם לכן.

כתב בספר עין אליהו (בסוטה כא. ד"ה עבירה) דדוקא תורה לשמה בפנימיות הלב אין עבירה מכבה אותה, וביאר עפ"ז הטעם שלא הגינה התורה על אחיתופל ודואג, כי תורתם היתה מן השפה ולחוץ (כדאיתא בסנהדרין קו.).

וכן כתב בעל הנועם מגדים בספרו אמרות טהורות (על תהלים ק"ט קט"ז): והנה זה שאין עבירה מכבה תורה ויפה כוחה מהמצוות - הדעת מכרעת שזהו דוקא בתורה לשמה, לא כן בשלא לשמה על מנת פרס - לא אלימא כל כך.

וכן כתב בספר פרי חיים עמ"ס אבות (להרה"ק מוהרא"ח מזלאטשוב זצ"ל בעל האורח לחיים עה"ת) לבאר בדרך זה את המשנה (פ"א משנה ט"ו) 'עשה תורתך קבע': כי אמרו רז"ל עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה וכו'. וזהו בודאי אם עוסק בתורה לשמה - אז אין עבירה מכבה את התורה שלפניו, אבל אם עוסק בתורה להנאת עצמו מזה לא מיירי, דאין מכיון לשום מצוה רק להנאת עצמו וכו'. וזהו שאמר 'עשה תורתך קבע' - שתלמד לשמה ותהיה התורה קבועה וקיימת לעולם, שאין שום עבירה יכולה לכבות אותה.

על פי יסוד זה נבוא ונבאר את דברי המדרש (שמ"ר א) על הפסוק "ויקרא אלקים את בני ישראל וידע אלקים" (שמות ב' כ"ה). אומר על כך המדרש: רבי יהושע בן לוי אמר: ראה שעתידין לומר 'אלה אלהיך ישראל' (בחטא העגל), וידע אלקים, שעתידים להקדים נעשה לנשמע (במתן תורה).

ודברי המדרש צריכים ביאור, מה ראה בורא עולם ב"אלה אלהיך ישראל" ומה ידע בזה שהקדמו נעשה לנשמע?

ונראה לבאר, הגמרא בשבת (פג.), אומרת, "ויתיצבו בתחתית ההר". אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם, אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב: מכאן מודעא רבה לאורייתא. אמר רבא: אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשוורוש דכתיב קימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר.

ממילא עם ישראל קיבל את התורה מתוך יראה ועל לימוד תורה מתוך יראה בכוחה של עבירה לכבותה. וממילא כשאמרו ישראל "אלה אלהיך ישראל" כבתה כוחה של

המצוה היא פגומה ולא שייך להגדיר אותה "כמה נאים מעשיהם".

שונה הדבר אצל לימוד התורה, בזה גם אם אין כוונתו בלימודו לשם שמים, יש בזה מעלה גדולה, והמאור שבה יחזירו למוטב, ואין בכוחה של עבירה לכבותה.

בזה נבוא ונבאר, הגמרא בשבת (פח.) אומרת: דרש רבי סימאי, בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל, קשרו לו שני כתרים (מזיו השכינה, רש"י). אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, וכיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום. שנאמר (כי תשא ל"ג, ו) "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב". אמר רבי חמא ברבי חנינא: בחורב טענו בחורב פרקו וכו'. אמר רבי יוחנן: וכולן זכה משה ונטלן דסמיק ליה (שם פסוק ז) "ומשה יקח את האהל" [רש"י: ומשה יקח - אותו עדי, לשון אחר את האהל, לשון בהלו נרו (איוב כ"ט) והוא היה קירון עור פניו]. אמר ריש לקיש: עתיד הקדוש ברוך הוא להחזיר לנו שנאמר (ישעיה ל"ה, י) "ופדוי ה' ישובן ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם". שמחה שמעולם על ראשם. ע"כ.

ומבואר מדברי רש"י ותוספות שמשה רבינו זכה שקרן עור פניו מהכתרים של נעשה ונשמע שנלקחו מעם ישראל וניתנו לו.

והנה גם רבי שמעון בר יוחאי זכה כי קרן עור פניו וכמשה רבינו, כמובא בזוה"ק (פרשת נשא דף קלב:) וז"ל (תרגום): אמר רבי שמעון ... מעיד אני עלי שמים וארץ עליונים שבעליונים, שהנני רואה כעת מה שלא ראה אדם, מיום שעלה משה שנית להר סיני..., ועוד שאני יודע שפני מאירין ומשה לא ידע ולא הסתכל. זהו שאמר הכתוב (כי תשא ל"ד, כ"ט) "ומשה לא ידע כי קרן עור פניו".

ויש לומר, הרי כל הסיבה שקרנו פני משה בגלל שקיבל את הכתרים של "נעשה ונשמע" שנלקחו מעם ישראל מחמת חטא העגל, אולם רבי שמעון בר יוחאי סובר, כי על אף שקיבלו את התורה מחמת יראה, אין בכוחה של עבירה לכבות תורה לא לשמה, ולכן מן הראוי שיחזירו לעם ישראל את הכתרים שנלקחו מהם.

לכך זכה רבי שמעון עצמו שיוחזרו לו הכתרים וקרן עור פניו.

ובזה יבואר מדוע משה רבינו לא ידע כי קרן עור פניו ואילו רבי שמעון ידע, כי משה רבינו קיבל את הכתרים של עם ישראל ואל היו אלו כתרים שלו, לעומת זאת רבי שמעון בר יוחאי קיבל את הכתרים השייכים לו ולכן ידע כי קרן עור פניו.

עוד יבואר בזה מה שמצינו כי רשב"י נקרא "שבת", כך מובא בזוה"ק (פרשת נשא דף קמד:): רבי יהודה קראי ליה שבת, דכלהו שיתא מיניה מתברכין, דכתיב, שבת לה' קודש לה', מה שבת לה' קודש, אוף רבי שמעון לה' קודש. ע"כ.

ולפי דרכינו יש לומר שרשב"י נקרא שבת, כי מצינו בבני יששכר (מאמרי השבתות מאמר ט' אות ט') בשם החיד"א דאין עבירה מכבה מצות שבת השקולה ככל התורה, ע"ש. וכן מבואר בשפת אמת (פסח תרמ"ז): והשבת הוא בחינת התורה וכמ"ש אין עבירה מכבה תורה וכו'. ע"כ. וכ"כ בספר זרע יעקב (להגר"י גינצבורג זצ"ל, דיין בב"ד של הנודע ביהודה פר' ראה עמ' 419) עיי"ש דמשו"ה נקרא שכר שבת 'נחלה בלי מצרים' דאין שום עבירה מכבה אותה.

ועל הפסוק: "ויברך אלוקים את יום השבת ויקדש אותו", אומר המדרש (בר"ר יא, ב): "ברכו באור פניו של אדם, קדשו באור פניו של אדם. לא דומה אור פניו של אדם כל ימות השבת, כמו שהוא דומה בשבת."

נמצא כי אור השבת הנמצא על פניו של האדם, אין בכוחה של עבירה לכבותה.

רבי שמעון בר יוחאי קרן עור פניו מחמת הכתרים של מתן תורה, על אף שהם שייכים ללימוד תורה מתוך יראה, אולם

אין בכוחה של עבירה לכבות אור זה, וכדי לגלות לעולם כי אין בכוחה של עבירה לכבות אור זה שקיבל רשב"י על פניו, קראו לו "שבת", לדמותו לאור השבת שאין בכוחה של עבירה לכבותה.

שבת בראשית:

א. אמר האמרי חיים מויוניץ זי"ע: כידוע שבת קודש היא זמן זיכוך החומר ושבת בראשית היא יסוד לכל שבתות השנה, על משקל זה כתב דבריו המופלאים בספרו אמרי חיים, שאם האדם שובת אצל רבו בשבת בראשית "קרוב לודאי שיהפוך החומר לצורה".

ב. כתב הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע בספרו כנסת ישראל (דף כ"א ד"ה פתח): אבי זלה"ה הכ"מ (הרה"ק מרוזין זי"ע) אמר: מפני מה אמרה נקרא שבת זה "שבת בראשית", הלוא שבת תשובה היא שבת הראשונה לשבתות השנה? רק כי בשבת הזו נכללין כל שבתות השנה. עכדה"ק.

ג. בספר שיח שרפי קודש (ח"ג) מובא בשם החידושי הרי"ם: איתא בזוה"ק, כי מילת "ראשית" מראה על ע' תרעין לאורייתא, הרי זה אומר, שממילת בראשית נמשך הפנים לכל התורה. כמוכ בשבת בראשית נפתח פנים לכל התורה, ולבניי הדבקים בתורה נמשך הפנים לכל אחד מישראל, משבת בראשית למשך כל ימות השנה.

ד. אמר השפע חיים מצאנו זי"ע: זקה"ק בבני יששכר במאמרי חודש מר חשון מביא אשר שמע מפי הרה"ק מהרמ"מ מרימנוב זצ"ל, אשר עינינו רואים כל הגזירות המתרחשות על שונאי ישראל מן המלכויות, תחילתן תמיד מן חודש מר חשון ועיי"ש טעמו עמו. ולדברינו יאמר, לפי שבחודש אלול משכימין בני ישראל קום לסליחות, אחינו בני עדת הספרדים החל מר"ח ובני אשכנז בשבוע שלפני ר"ה ומפילים תחינתם לפני בורא עולם בימים הק' בדמעות שלישי, ומי יתנה תוקף עבודת בניי בימים הנוראים ובירח האיתנים עד שאפילו הבעל דבר מכריז ואומר "מי כעמך ישראל".

ולאחר עבור ימים נעלים ונשגבים אלו היו צריכים למעט לכל הפחות בעסק ולהרבות בתורה ועבודת השי"ת ובעוה"ר עולם כמנהגו נוהג, כל אחד פונה לכרמו ולזיתו כמימים ימימה ולא נשאר רושם כל שהוא מהימים הקדושים. ולפיכך גדל הקטרוג בחודש מר חשון לאחר שהתחילו במצוה וגרוע מאשר אם לא היו מתחילים כלל.

ולכן בימים אלו באים הגזירות ומתחדשות כאשר מי שהוא מתחיל ללמוד ואינו ממשיך וגומר לימודו כדבעי או כשנותן בניו לת"ת ואינם מתגדלים לת"ח יוצא שאין גומרים המצוה וגדול הקטרוג הנובע מכך ולא מהפתאים המנוערים מן המצוות ועלינו להישמר ולהיזהר על עצמנו.